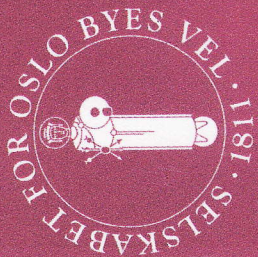

St. Hallvard

Oslo Byes Vel Illustrert tidsskrift for byhistorie, miljø og debatt

Oslo Byes Vel

4/2012

Innhold

St. Hallvard 4/2012 • 90. årgang

- 2 NÅR KASTANJENE HUGGES I
BYGDØY ALLÉ
- 4 FREMTIDENS OSLO
Av Martin Mæland
- 14 START OPP MAYBACH'EN
Av Finn Dibbern
- 20 FREIAS ARBEIDERKOLONI
PÅ HASLE
Av Anne Vaalund
- 32 ENGBRETH CHRISTOPHERSENS
CAFÉ OG RESTAURATION
Av Jon Gunnar Arntzen
- 40 RUSLETUR RUNDT RUSELØKKA
Av Odd Gunnar Skagestad
- 53 OSLO-KURIOSA
- 55 OSLO-BØKER
- 55 SELSKABET FOR OSLO BYES VELS
FIRMAMEDLEMMER 2012

ÅRSINDEX

1900: Victoria terrasse (oppført 1885–88) og Drammensveien 2 (bombet nyttårsaften 1944).
2012: UD, 7. juniplassen 2 (omdøpt 1962 til «7. juni plass» etter unionsoppløsningen. Plassens navn varierer sterkt i dagligtale).

RAPPORT FRA HOVEDSTADEN:

Rusletur rundt Ruseløkka

NÅR EN BYVANDRER KRYSSER SINE SPOR, OG DEN
NÆRE FORTID MØTER EN HISTORIELØS NÅTID.

En by er som en levende organisme. Den er i stadig endring, det være seg i vekst eller i forfall. Best som du trodde du kjente byens ansikt, så oppdager du nye trekk. Trekk som gir a-ha-opplevelser, ja-vel-opplevelser, hva-så eller fy-opplevelser. Trekk som vekker minner og fremkaller nostalgi, som gir ny kunnskap eller som rommer føringer for fremtiden. Trekk som stundom stemmer til undring, og som endog – i de ytterst sjeldne og heldige øyeblikk – kan anspore til dåd.

Ingen burde ha erfart dette bedre enn Byvandrereren (... og denne skikkelsens noe mindre reflekterte, men dog nære slektning, Byvanke- ren). Men nei, i deres indolente bevissthetsverden spenner den kontemplative kraft sjelden høyere enn til en forbigående refleksjon over tingenes forgjengelighet og fornyelsenes innhold og vesen.

Mer kan da vitterlig heller ikke forlanges av en tilfeldig byvandrer eller byvanke. Men hvorfor ikke – om enn for en stakket stund – sette seg selv i deres sted? Vi følger dem på måfå gjennom noen av Rikshovedstadens mest iherdig asfalterte innmarker, traktene omkring 7. juniplassen, Victoria Terrasse og Ruseløkkveien.

7. JUNIPLASSEN – ET BYROM I FORANDRING

Senhøstes 2008 kom Det Kgl. Utenriksdepartements oppsittere under vær med at noe uventet var i ferd med å skje i nærmiljøet, kloss opptil hovedresepsjonen. Et nybygg, signert arkitektkontoret Snøhetta, reiste seg på 7. juniplassen. En bygning til ære for et skirenn som skulle finne sted i byen vår i det Herrens År 2011. En fremmedartet konstruksjon som av vittige tunger raskt fikk kallenavnet «Smørebua», offisielt «VM-paviljongen». Deretter skulle den forsvinne, sa de som hadde greie på slikt, og som attpåtil hevdet å tro på det. Mange tvilte, men i mars 2012 – bare vel et år etter skimesterskapet – ble byggverket faktisk demontert for å gjenbrukes et annet sted. Og dermed var plassen tilbakeført til en slags normaltilstand, i den grad en slik måtte finnes.

Syvende juniplassen! Om plassen bærer sitt navn med rette, er ikke

AV ODD GUNNAR
SKAGESTAD

Odd Gunnar Skagestad, født 1944, mag.art. i statsvitenskap. Arbeider i Utenriksdepartementet, har utgitt en rekke fagbøker og vært en aktiv skribent og samfunnsdebattant bl.a. som artikelforfatter i St. Hallvard.

godt å si. Strengt tatt bærer den ikke noe som helst, ikke engang vekten av sin egen grunnflate. Slik plassen i nyere tid har fremstått, er den en fullt ut kunstig konstruksjon, båret oppe av underjordiske stålbjelker, buer, søyler og stendere. Det som tilsynelatende går for å være bakkenivå, er i virkeligheten taket over vestibylen, venterommet og ekspedisjonslokalene for Nationaltheateret jernbanestasjon.

Hva møter en vandrer som måtte ha forvillet seg hit etter å ha krysset trikkesporene i Drammensveien (unnskyld, nå – etter bystyresvedtak i april 2006: *Henrik Ibsens gate*)? På sommerstid vil hans eller hennes blikk sveipe over en stor, åpen og forblåst flate i glatt, lys betong. Flaten skråner svakt ned mot en bred, men delvis falleferdig trapp som fører videre ned mot Haakon VII's gate, med utsikt mot Rådhusplassen og Akershus Slott og Festning. Et goldt tomrom av en plass, blottet for naturlig vegetasjon, men forsøksvis møblert med sittebenker og potteplanter eller retttere sagt noen bortkomne betong- og aluminiumskasser med litt jord og grønt oppi. Og, ikke å forglemme, midt på plassen en mørk granittsokkel med en bronsestatue av en barhodet kong Haakon VII, signert billedhuggeren Nils Aas. Vel ikke det mest inspirerte verk fra denne begavede kunstnerens hånd, men monumentet har nå stått der siden 1972. Lenge nok til at det er blitt et akseptert og nesten kjært trekk i bybildet. Ved øst-enden av plassen lå på 1970-80-tallet et etablissement som kaltes Kongeterrassen. Et tappert, men nederlagsdømt forsøk på å drive utendørsrestaurant i et værhardt og nitrist ingenmannsland. Bryggeri- og Drikkevareforeningens direktør Petter Nome har i et avisintervju bedyret at han hadde gode minner fra stedet. Slikt må jo bare stå til troende, men forstå det, den som kan! Kongeterrassen er borte nå. Mange som til daglig ferdes i dette nabolaget kan knapt minnes at 7. juni-plassen noensinne har sett annerledes ut. Men det har den.

På 1960-tallet rommet plassen en litt slitent utseende gressbevokst jordteig, som med noe velvilje kunne kalles en plen. En mainatt i 1966 skulle plassen også bli åsted for den mest dramatiske hendelsen i de norsk-britiske forbindelser siden Den Annen Verdenskrig. I Oslo ble det arrangert *Britisk Uke* med innlagt handelsmesse, og på 7. juni-plassen hadde man reist en gild utstillingspaviljong. «Timingene» var ikke heldig – blant norske eksportører hersket en heller sur stemning etter at Storbritannia nettopp hadde innført en ekstraordinær importavgift i strid med EFTA-reglene. Unfair og usporty, – *Perfidious Albion!* Og det hjalp ikke engang det spor at EFTAs Sterke Mann, Norges handelsminister Kåre Willoch, leste britene teksten som bare han kunne det. Blant dem som ble rammet av avgiften, var en forretningsmann som ikke kunne styre sin forbitrelse. Han satte i stedet – i nattens mulm og mørke – fyr på paviljongen, som brant ned til grunnen. En

sotete flekk på 7. juni plassens historie.

Vi hensetter oss tilbake til februar 2011. En kald vintersol stryker oss blidt om kinnene. Snøen knirker under Gor-Tex-skoene mens vi griper oss i å kaste et blikk på VM-paviljongen Smørebua. Da bygget ble oppført, vakte det blandede, tildels temmelig negative og endog iltre reaksjoner. Hvorfor gikk noen ulmende assosiasjoner plutselig til den vanskjebne som rammet den britiske paviljongen? På dette selvsamme stedet hadde et nybygg inntatt grunnen, som et forvarsel om en begivenhet som skulle komme. Et vardøger som fortalte om en forestående nasjonal dugnad, hvor vi atter skulle vise verden vinterveien. Et stolt budskap om at skiløpernasjonen hadde invitert til en varm og inkluderende idrettsfest. En utvidet kulturuke, nok en installasjon i vårt uavlatelige nasjonsbyggingssprosjekt. Og selv om det ennå gjensto noen dager før Northug, Bjørgen, Johaug & Co. hadde sikret gullet på vegne av oss alle, var suksessen allerede et forutbestemt faktum. Synet av paviljongen bar bud om at når det kom til stykket (hvilket det stundom gjør), ville dette bli en jippo midt i blinken for Fedrelandets uopphørlige omdømmebestrebelse. Her var vi på hjemmebane. Dette er noe vi nordmenn *kan*; tenk bare på Lillehammer-OL med Fakkelf stafetten og det hele!

ET NASJONALT-KULTURELT TIDSSIGNAL

VM-paviljongen var et bygg som reflekterte vår nasjonale kultur. I andre land synes man gjerne at det er greit å hegne om landets kulturarv og ta vare på praktbygninger fra en svunnen tid. Ja, endog la dem romme levende institusjoner som vitner om kontinuitet og historiebevissthet. Ikke så her hjemme i Kongeriket. Norsk kulturpolitikk i vår tid går ut på å fylle opp Bjørvika og Vestbanetomten med nye såkalte «signalbygg», hvor hoved-

1936: Triangelplassen.
2012: 7. juni plassen med «betonggriser».

kravene er at de skal være stygge, dysfunksjonelle og søkkdyre. Samtidig raserer man eksisterende, ærverdige institusjoner (Nasjonalgalleriet, Historisk Museum, Munch-muséet, Deichmanske bibliotek osv.) mens de praktbygninger som har huset dem, dømmes til forfall. Historieløshet er blitt vårt mantra, vår smule kulturarv går til grunne. I et slikt perspektiv fremsto plasseringen av VM-paviljongen rett ved hovedinngangen til Utenriksdepartementet (UD) som et uskyldig uttrykk for vår nasjonale selvforståelse. Kanskje ga den 7. juni-plassen et litt *harry* preg. Men hørte ikke nettopp *harry*-faktoren med? Rett og slett som et kulturuttrykk på et nivå som vi kunne være rimelig komfortable med.

Tilbake i februar 2011 kunne VM-paviljongen beskues mens den speilte seg i departementets nordfasades glassflater. Hva den tilfeldig forbipasserende ikke kunne vite, var at rett der inne bak glasset lå engang etatens *bibliotek*. Det var riktignok tilbake i forrige århundre, fra før den tid da UD begynte å titulere seg selv som *en moderne kunnskapsorganisasjon*. Hvor biblioteket tok veien, vet knapt noen lenger – om noen i det hele tatt bryr seg. Men er'e så nøye 'a? For hva skulle man egentlig med denslags, lissom?

VM-paviljongen – hva skulle en si om arkitekturen? Var det egentlig stort å si om denne troskyldig påtrengende nykomlingen? Nøkternt sett kun en enkelt – om enn litt selvhøytidelig – utformet trekasse med stående bordkledning i glinsende parkett-kvalitet. Men den var også noe mer; manifestasjonen av en idé, unnfanget og utklekket i Mangfoldåret 2008. Mangt kan – og bør – sies om Snøhettas gjennomgående opp-hypede produkter, men dette var ikke det verste de hadde frembrakt. Og *var* bygningen virkelig så malplassert som mange ville ha det til? Her var den – så lenge den varte – blitt tildelt rollen som en ikke helt ueffen le-vegg mot den ellers nakne langsiden (hypotenusen) av et forblåst og uferdig byrom. Slik som det nå atter er blitt.

Sic transit, og kun nostalgien står tilbake. Sukk ...

VICTORIA TERRASSE – FRA «RØVERSTATER» TIL MAKTENS HØYBORG

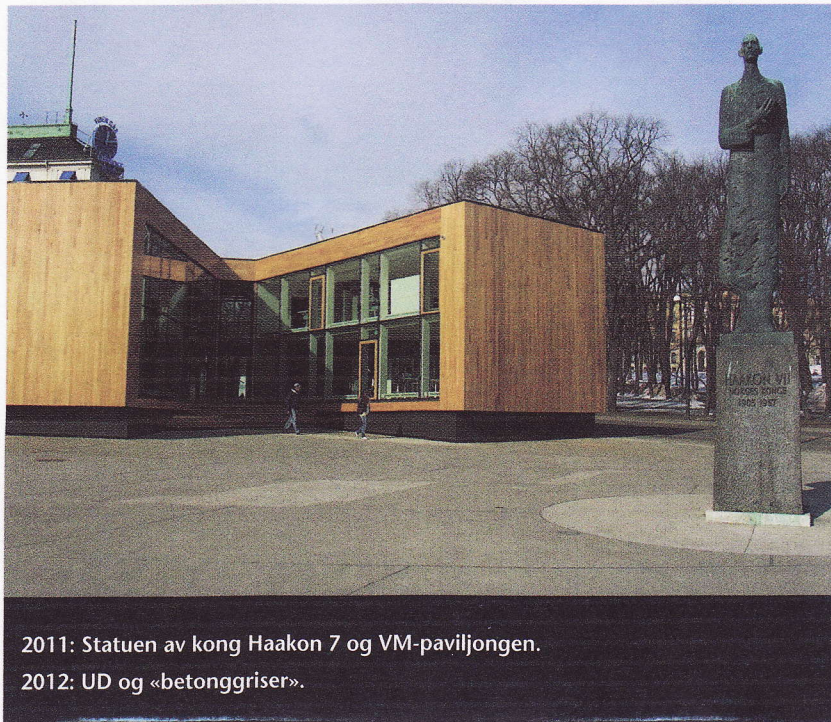
Men nabolaget har mer å by på. Hva møter vel en vandrer som måtte ha karret seg over 7. juni-plassen med det bestemte forsett å utforske nabolaget mot vest-sydvest?

Som allerede bemerket, nettopp her på brinken mellom den for-dums Drammensveien og Ruseløkkveien kneiser Det Kgl. Norske Utenriksdepartement. Med selvsikker eiermine legger departementet beslag på to (ja, undertiden tre) kvartaler av hovedstadens flotteste tomt. Her lå i sin tid Kristianias mest belastede og beryktede slum-

strøk, på folkemunne kalt «Røverstatene» eller «Algier og Tunis». Etter gamle bilder å dømme ikke bare en fattigslig, men gjennomført luguber bebyggelse, som imidlertid for lengst har veket plassen for byens mest prangende bygningsmasse. En bygningsmasse som, sammen med det plataet som den ligger på, har fått det fornemme navnet *Victoria Terrasse*.

Det er et ruvende kompleks som fortjener, nei krever, å dveles ved noen stakkede øyeblikk. All tomtegrunn på hvert enkelt av de tre kvartalene er bastant og definitivt okkupert av svære, lukkede byggverk i karréfasong rundt de indre åpne gårdsrom. For det nordligste kvartals vedkommende ble riktignok også gårdsrommet bebygget på midten av 1990-tallet. For å avhjelpe departementets umettelige plassbehov, så man seg her nødsaget til å oppføre et frittstående fem etasjers kontorbygg benevnt «Ovalen». Denne arkitektoniske godbiten er imidlertid fullstendig omsluttet av den digre ytre konstruksjon og er derfor usynlig for det utenforstående publikum. Neppe noe stort tap. For en skuelysten byvanker er her allikevel mer enn nok av overveldende synsinntrykk, hvor hun eller han enn snur og vender seg. Samlet fremstår de tre kvartalene som et ekte, ærlig og helstøpt stykke rotnorsk kitsch av det hemningsløst sensuelle slaget som man i lystige stunder kan gripe seg i å ønske at Oslo hadde hatt mer av.

Her vil den lettsindige iakttager kunne la sitt øye og sin fantasi pirre, besnære og forføre av en monumental orgie i ekstravagante murpuss-fasader, prydet med overdådige profiler, friser, relieffer og

2011: Statuen av kong Haakon 7 og VM-paviljongen.
2012: UD og «betonggriser».

INTERNETT

I.S. ØSTBERG/OSLO BYES VEL

rosetter i gips og stukkatur. Som en brautende visuell murverksymfoni i tre satser griner eksteriør-elementene imot en, hvitmalte veggflater brutt av karnapper, søyler og pilastre utstyrt med korintiske kapiteler, på strategiske avsnitt båret oppe av dristige dragere og fremspringende knekter i gedigen rød granitt, kunstferdig tilhugget og bearbeidet. Den kritisk observante iakttager vil kan hende fornemme at her er noe som mangler. Noen kanonløp stikkende ut fra passende lavettporter kan ikke øynes, man vil forgjeves speide etter skyteskår med maskingeværmunninger, og hvor er luft- og panservernskytset, missilrampene og torpedostasjonene? På gateplan ivaretas borgens forsvarsmessige beredskap av dør- og vindusgitre i rikt ornamentert smijern. Noen fullt utstyrt og opprustet *festning* er Det Kgl. Utenriksdepartement ikke, men dog et storslagent *borg*-anlegg.

Slik kan vår byvanker la seg forlede av synsinntrykkene til å fabulere omkring de nostalgi-mettede assosiasjonene bygningskomplekset måtte gi til forgangne tiders antatte sikkerhets- og forsvarsmessige behov. Frivolt tankespinn om uvirkelige trusselbilder! Men virkelighetens verden gir seg samtidig til syne ved de bastante fysiske sperrene som sørger for at hele kvartalet er avstengt for biltrafikk. Sikringstiltak som ble iverksatt etter 22. juli-terroren, en påminnelse om det alvor som legges i beredskapen mot de farer som truer et sårbart moderne samfunn. Om fienden som lurar kommer utenfra eller innenfra, gjelder uansett det gamle mottoet *Si vis pacem, para bellum* – hvis du ønsker fred, så vær forberedt på krig!

Byvankeren som fredsomt flanerer langsmed Victoria Terrasse, vil likevel kunne la sin oppmerksomhet fanges inn av mindre urovekkende objekter. Her kan skimtes franske vinduer, fornemt tilbaketrukket bak portaler, altaner, balkonger og frekke fremspring med fronter skjermet og kranset av balustrader, brystvern, rekkverk og gelendere formet av sortlakkerte støpejernstakitter, også disse smykket med forseggjorte ornamenter som blader, ranker, folianter, drueklaser og rosetter. Og som om ikke dét var nok, vil den blaserte betrakters begjærlige blick kunne beundre fasader, gavler, arker, karnisser og gesimser kronet med takflater brutt i et virvar av vinkler.

Løftes siktlinjen enda et hakk, vil vår stadig stirrende, iherdig kopende observatør belønnes med det halsbrekkende synet av gotiske spissbuer, videre oppover i spredt orden en arrogant kolleksjon triumferende tårn og himmelstrebende spir, og på toppen av det hele en veldig kuppel som hever seg freidig over det midtre kvartal. Et festlig skue i grunnen, iallfall på en godværsdag, når de allerede velbeslåtte frontfasadene forsterkes med struttende grønne markiser i endeløse rekker og geledder.

Senkes blikket, kommer et snedig modernistisk inngrep til syne –

såvidt det er. Mellom de to tredjeetasjer i det nordlige og det midtre kvartal ble det i 1990 bygget en bro – en fullt innelukket gangbro med vegger av glass. En artig detalj! Så diskret er broen utformet at man knapt enser den før noen gjør deg oppmerksom på at den faktisk er der. En utvilsomt fornuftig konstruksjon som tillater departementets travle arbeidsmaur å bevege seg tørrskodd fra én avdeling til en annen.

PETERSBORG

Dette bemerkelsesverdige bygningekomplekset, som strekker seg fra 7. juniplassen i nordøst langsetter hele den 210 meter lange, prominent beliggende gatestumpen Victoria Terrasse mot sydvest, ble oppført i 1880-årene av den velstående Kristiania-grosserereren Peter Petersen. Unektelig et verdig monument over byggherrens skapertrang og rause smak. For ikke å fremstå som urimelig beskjeden, kalte han anlegget Petersborg. Det fortelles at da grosserereren flyttet inn, inviterte han kong Oscar II på besøk for å vise frem sin flotte bolig. Monarken ble behørig imponert, men lurte på hvorfor verten ikke hadde tatt varetrekket av møblene. Hvortil Petersen repliserte at dét skulle han nok gjøre, så snart det måtte by seg en tilstrekkelig fin anledning ...

Peter Petersen, som foruten å være forretningsmann også var Østerrike-Ungarns generalkonsul i Kristiania, var i det hele tatt en kar med sans for dimensjoner. Vår mangeårige riksantikvar Harry Fett gikk så langt som til å si at det kun har levet tre personer som har hatt evnen til å *tenke stort* her i byen; kongene Kristian Kvart og Carl Johan – samt Peter Petersen.

Sikkerhetstiltak 1888 og 2012.

I.S. ØSTBERG/OSLO BYES VEL

I.S. ØSTBERG/OSLO BYES VEL

Kast et blikk på Petersborgs fasader og profil og du forstår hva riksan-
tikvaren mente.

Navnet Petersborg er etter sigende gått i glemmeboken. Derimot
glemmes ikke så lett at det var i disse bygningene at okkupasjonsmak-
tens hemmelige politi bedrev sin bestialske virksomhet fra 1940 til
1945. Derfor vil en fotgjenger som tilfeldigvis skulle bevege seg fra 7.
juniplassen i retning Victoria Terrasse, vanskelig unngå å få øye på et
skilt på en av nordkvartalets kortfasader. Hva er dette for styggedom?
Det er noe så pyntelig som ett av Oslo Byes Vels kulturhistoriske skilt.

Oslo Byes Vels blå kultur-
historisk skilt med dystert
innhold.

Men skiltet gir seg til kjenne som et slag i fleisen. Her, uten for-
varsel, møter blikket ordet *GESTAPO* i store hvite bokstaver på
mørkeblå bunn. Støtende? Heller en betimelig påminnelse
om et mørkt avsnitt i landets historie, som ikke bør forties
eller tilsløres. Men innen han kommer så langt, vil fotgjen-
geren kanskje også ha registrert at nordkvartalets hoved-
fasade frembyr et grelt stilbrudd mot den øvrige bynings-
masse. Også det må tilskrives krigens viderverdigheter. Et
alliert bombeangrep i 1944 raserte bygningens nordlige del,
som ble gjenoppbygget i 1962. Ikke gjenoppbygget slik som den
engang var, men slik som den tids arkitekter mente det burde gjøres.

Og slik fremstår også anlegget i dag. Om ikke direkte furet eller
værbit, så dog lettere patinert – med akkurat så mange spor etter
historiens dramaturgi som en veletablert kulturnasjons utenriks-
departement bør ha. I det indre så vel som i det ytre, en selvbevisst og
dynamisk institusjon, som avspeiler sin tid og dens krav.

Hva mer kan vel forlanges?

PÅ SPORET AV DEN TAPTE TID

Det vil alltid forefinnes noe ekstra som den grådiges hjerte kan
begjære, men også her? Har kan hende dette nabolaget mer å by på
for den som måtte gi seg tid til å tre inn i rollen som turist i sin egen
by? Vi snakker om en turist på jakt etter opplevelser, ikke nødvendig-
vis av det dramatiske eller oppsiktsvekkende slaget, men den type
opplevelser som unnfanges på sporet av den tapte tid. Opplevelser
som spirer og modnes i det kontemplative møte med dagens virkelig-
het. Hva kan vel disse kvartalene tilby en vandrør som har krysset sine
spor, til og fra 7. juniplassen? En blasert byvandrer som har spasert,
promenert og flanert Victoria Terrasse på langs og på tvers, som har
synfart Petersborgs mektige, prektige og pregnante fasader – og fort-
satt har et åpent sinn for urbane miljøinntrykk? Kan dette golde og
ugjestmilde nærmiljøet romme fortellinger som kan gi fantasien
næring og sette nåtiden og dens visjoner i perspektiv?

Like godt å nullstille forventningene.

Utgangspunktet er allerede gitt. Man kommer ikke utenom UD. En ruvende bygningsmasse som insisterer på å betraktes, beglos og beundres. Et festlig skue, men ikke uten lyter. Som det gjerne går med urbane nærmiljøer, har også dette praktverket og ikke minst dets omgivelser fått merke glefsene fra tidens tann. Herfra kan man imidlertid orientere seg i alle himmelretninger. Vel, i hvert fall i *noen* retninger.

Under skrenten nedenfor og parallelt med Victoria Terrasse, i hele dens lengde og med front mot Ruseløkkveien, lå i gamle dager *Ruseløkk-basarene*. Basarene hadde form som langstrakte søyleganger i to etasjer, bygget i rød murstein – omtrent som de basarhallene som Rikshovedstaden fortsatt kan fremvise ved Oslo Domkirke («Kirkeristen») og på Youngstorvet. På nedsiden av Ruseløkkveien, langs Munkedamsveien og ned til den forlums Vestbanestasjonen, lå frem til 1960-tallet en tett forsamling upretensiøse forretnings- og leiegårder. Rene slummen, naturligvis. Dessuten lave nok til at Victoria Terrasses pompøse fasaderekke kunne dominere byrommet med fri siktlinje ned mot rådhusbryggene og havnen, og med et overblikk videre mot Akershus Slott og Festning. Men på 60-tallet ble Pipervika, som i mellomtiden var blitt omdøpt til Vestre Vika, innhentet av moderniteten. Leiegårdene ble jevnet med jorden. Byrommet med de tidligere åpne siktlinjer ble omhyggelig tettet igjen med en tidsriktig betongjungel bestående av sterile forretningsbygg og et innklemmt, forskremt Konserthus. Samtidig gikk Ruseløkk-basarene med i dragsuget. De var ikke trendy nok for den nye, ny-brutalistiske virkelighet. I basarenes sted fikk man *Vikaterassen*, på gateplan (iallfall på dagtid) en noenlunde levende trafikkåre og handlegate. På avsatsen over møter blikket en bedrøvelig rekke med trange og stort sett fraflyttede for-

1959: Basarhallene slik de var.
2012: Vikaterassen slik den er.

retningslokaler bak glassvegger og -dører. Her har den permanente depresjon tatt bolig i en forhutlet svalgang bak en bred, langsgående frontvegg i det fordums motematerialet naturbetong. En frapperende kontrast til den bakenforliggende bygningsmasses arkitektur, hvis man har sans for slikt.

TRAPPENE

Kontrastenes tid er ikke omme. Eller hva skal man si om *trappen*, dette spektakulære bindeleddet mellom Vika-terrassen og inngangen til Nationaltheateret jernbanestasjon? En trapp som samtidig knytter 7. juni-plassen sammen med Haakon VII's gate, ja som utgjør selve midtleddet i synsaksen fra Det Kgl. Slott til Akershus Slott og Festning! Det er en trapp som man skulle lete lenge etter, hadde det ikke vært for at den er så snublende nær. Her har da også mang en ellers stødig byvandrer snublet – helt siden trappens første byggetrinn en sur vårdag i 1965 ble åpnet med hornmusikk, snorklipp, gateløpstevling og varme vafler. Det skulle ta ytterligere seks år før trappen sto ferdig i hele sin bredde. Da var den allerede i ferd med å gå i oppløsning. I møtet med norsk standard helårsklima fikk naturbetong-elementene en nådeløs skjebne. Noen fikk likevel glede av den vedvarende oppsmuldringen og det opptrappede forfall. En botanikk-professor med nedslått blikk skal ha registrert nærmere 30 ulike flora-arter som har funnet fotfeste i trappesprekkes skrinn jordsmonn. Fortsetter det slik, blir trappen verneverdig. Men nei, våren 2011 tok vedlikeholdsmyndighetene ansvar. Deler av trappen ble sperret av, de verste hull og sprekker ble hastig fylt igjen med mørtel av varierende beskaffenhet og kontrasterende konsistens, vel egnet til å gi trappen et permanent provisorisk preg. Men sommeren 2012 ble skikkelige rehabiliteringsarbeider igangsatt, så får vi se hvordan resultatet blir denne gangen.

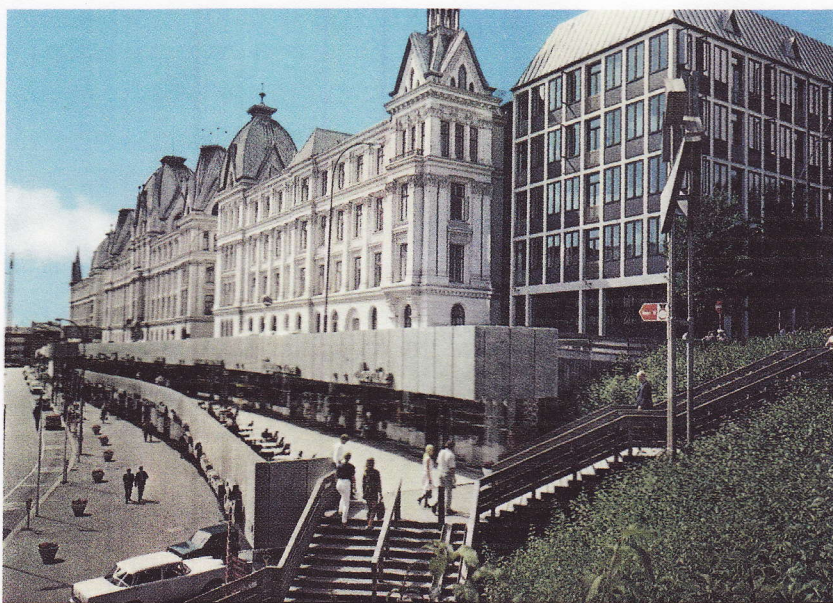
Nabolaget har flere trapper å fremvise. En godt medtatt vindeltrapp fører fra Victoria Terrasse gjennom Vika-terrassens midtparti og like lukt ned i Ruseløkkveien. Noen skritt over veien, og man befinner seg plutselig i Konserthus-trappen. En tung og massiv konstruksjon i granitt – med sider så blankpolerte at de skinner som marmor – og best som det er, går ferden videre ad undas inntil man har havnet helt nede i Munkedamsveiens eksosfylte skyggeverden. Om man da ikke har stanset opp underveis, gjort helomvending, og dermed oppdaget at Konserthus-trappen er noe mer enn en vanlig trapp. På veggen bak en bred avsats blir det bekjentgjort med store bokstaver at dette er selveste *Konserthusterrassen*. Enda et sett store bokstaver forteller at terrassen huser en av byens best bortgjemte kulturinstitusjoner, *Stenersenmuséet*. Den første 'n' i navneskiltet var riktignok i

mange år forsvunnet, men hadde i 2010 lykkeligvis atter kommet på plass. Men bevares, inngangspartiet virker tilforlætelig nok når man først får øye på det. Muséet ble åpnet i 1994 for å gi plass til flere store kunstsamlinger som Oslo kommune hadde mottatt som gave, herunder verkene som idrettsmannen, aksjespekulanten, forfatteren, kunstsamleren, jentefuten og mesénen Rolf Stenersen (1899–1978) hadde etterlatt seg. Her inne i trappen ligger kunstverkene trygt og godt – så skulle man kanskje tro – men Oslo kommune har villet det annerledes. Stenersenmuséets dager er talte. Tanken er – eller har vært – at det skal innfusjoneres i Munch-muséet (som også er truet med å skulle fraflyttes fra sitt hjem på Tøyen). Byrådets plan var deretter at de to muséer sammen skulle stilles til skue i en fjortenetasjers gapestokk øst i Bjørvika; fortellingen om *Lambda* – et arkitektonisk uttrykk så hellig at det uvegerlig måtte utfordre godtfolks estetiske fatteevne, et gespenst som ville skremme fanden på flatmark når den tid måtte komme. Etter kommunevalget i 2011 måtte disse planene stilles i bero i påvente av alternative utredninger. Det gamle munnhullet *siste ord er ikke sagt* har trolig fortsatt gyldighet.

PÅ RETT HYLLE?

Flytting er øyensynlig tidens løsen. Så får det heller være at de problemene som skal løses, ikke alltid er like åpenbare.

Noen har syslet med tanken om å flytte hele UD til Vestbanetomten. Mange tror faktisk at noe slikt allerede er blitt bestemt. Der

1963: Den provisoriske trappen.

2012: Den ferdige trappen og nytt inngangsparti til Nationaltheatret stasjon.

vil departementet i så fall få lov til å dele husvære med fusjonsmonstret «Nasjonalmuséet for kunst» i ett eller flere av de «signalbygg» som makthaverne har forkynt skal reises på dette stedet. Et staut prosjekt som vil sørge for å tette igjen et av Hovedstadens få gjenværende åpne byrom, samtidig som man får et sårt tiltrengt påskudd til å rasere de fredede Vestbane-bygningene. En slik rasering har gjennom de siste 20 år vært en høyprofilert sak for byens vandalkrefter, som har lansert stadig nye kreative rivnings- og nybyggingsforslag.

For tiden huser anlegget Nobels Fredssenter, mens rommet bak er disponert som parkeringsplass, oppdelt og kranset av høye trekkerer. Kan hende ikke den optimale løsning, og uansett en torn i kjødet for kultokratiets utbyggingskåte og klåfingrede operatører. Fra dét hold forventes ingen pardong. Striden mot historiske bygninger så vel som mot byens grønne lunger må føres skånselløst og uopphørlig, som Lenin kunne ha sagt det.

Men i samboerskap med et stort Nasjonalmuseum kan Vestbanen likevel bli i trangeste laget for et fortsatt ekspansjonslystent departement. Alternativt vurderes derfor en plassering 50 meter lenger vest – den såkalte «trekant-tomten» som utgjør en smal grøft inneklemt mellom Munkedamsveien, Dokkveien og bebyggelsen på Aker Brygge. Rett under bakken går et tunneløp, så kjelleren er allerede på plass, for å si det sånn.

Hvor det skal bli av UD, er det ennå ingen som vet. Mange vil mene at departementet, nettopp der det nå engang befinner seg, faktisk har havnet på sin rette hylle i bylandskapet, en hylle som oser av historisk susende symbolikk. Skal vi våge å tippe at det til syvende og sist er slik det går? Litt trangt, kan hende, der det troner på den smale brinken over skrenten attom Ruseløkkveien? Enkelte har påpekt at de departementale plassbehov må kunne avhjelpes ved innvendig oppgradering, eventuelt supplert med overtagelse av noe av den eksisterende bygningsmassen i Kronprinsens gate (som løper parallelt med – og umiddelbart bak – Victoria Terrasse). I så fall vil departementet iallfall unngå å bli en brikke i den ulykksalige Vestbanekabalen.

Vår venn byvandrerer vil neppe bli avkrevet noen mening i så måte, men vil greit måtte avfinne seg med at oppsitteren er et forvokst monstrum av en øvrighetsetat, produktet av en knoppskytingsprosess som har skjedd i takt med Norges selvpålagte misjon for å avbøte all verdens fortredeligheter. Et engasjement som ikke minst avspeiler landets umettelige behov for å sette seg selv på verdenskartet – som et etterslep av det 19. århundres stadig vedvarende nasjonsbyggingsprosjekt.

Er vi der nå, mon tro? ■